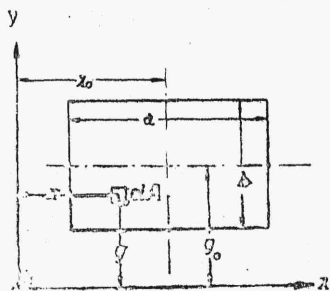

Ogólny sposób obliczania momentów odśrodkowych polega na tem, że dane pole dzielimy prostymi równoległymi do osi współrzędnych na małe prostokąty o polu ΔA , poczem wykonywamy sumowanie:

$$J_{xy} = \sum xy \Delta A \quad (34)$$

Dla przykładu podajemy poniżej obliczenie momentu odśrodkowego prostokąta przedstawionego na rys. 52. Całka (33) przybiera tu postać następującą:

$$\begin{aligned} J_{xy} &= \int_A xy dA = \int_A \int_A xy dx dy = \int_{y_0 - \frac{b}{2}}^{y_0 + \frac{b}{2}} y dy \int_{x_0 - \frac{a}{2}}^{x_0 + \frac{a}{2}} x dx = \\ &= x_0 y_0 ab = x_0 y_0 A. \end{aligned}$$

Rys. 52.

Zarówno biegunowe momenty bezwładności, jak i momenty odśrodkowe, mają ten sam wymiar, co momenty bezwładności, czyli wymiar cm^4 .

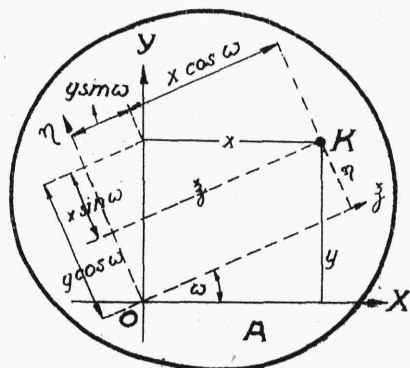
4. Zależność między momentami bezwładności obliczonymi względem osi do siebie nachylonych.

Mamy dla pewnego pola A (rys. 53) obliczone momenty bezwładności i moment odśrodkowy względem osi prostokątnych OX i OY (nie necessarily środków i głównych).

Są to odpowiednio:

$$J_x = \int_A y^2 dA \quad J_y = \int_A x^2 dA$$

$$J_{xy} = \int_A xy dA$$

Rys. 53.

Chodzi o wyznaczenie momentu bezwładności danego pola względem osi $O\xi$, przechodzącej przez punkt O i nachylonej względem osi OX

o kąt ω , oraz względem osi $O\eta$ prostopadłej do osi $O\xi$. Nowe momenty bezwładności mają wzory następujące:

$$J_{\xi} = \int_A \eta^2 dA \quad J_{\eta} = \int_A \xi^2 dA \quad (35)$$

Zależność między nowymi a starymi współrzędnymi wyraża się dla pewnego punktu K zapomocą następujących równań (rys. 53);

$$\begin{aligned} \eta &= y \cos \omega - x \sin \omega \\ \xi &= x \cos \omega + y \sin \omega \end{aligned} \quad (36)$$

Wstawiamy wartość dla η z równania (36) we wzór (35) i otrzymujemy:

$$\begin{aligned} J_{\xi} &= \int_A (y \cos \omega - x \sin \omega)^2 dA = \\ &= \cos^2 \omega \int_A y^2 dA + \sin^2 \omega \int_A x^2 dA - 2 \sin \omega \cos \omega \int_A x y dA = \\ &= J_x \cos^2 \omega + J_y \sin^2 \omega - J_{xy} \sin 2\omega \end{aligned} \quad (37)$$

W razie, gdyby osie OX i OY były osiami głównymi, moment J_{xy} byłby równy zeru i wzór (37) przybrałby postać:

$$J_{\xi} = J_x^g \cos^2 \omega + J_y^g \sin^2 \omega \quad (38)$$

gdzie symbole J_x^g i J_y^g oznaczają momenty bezwładności względem osi głównych.

Dla osi $O\eta$ otrzymujemy odpowiednio:

$$J_{\eta} = J_y \cos^2 \omega + J_x \sin^2 \omega + J_{xy} \sin 2\omega \quad (37')$$

$$J_{\eta} = J_y^g \cos^2 \omega + J_x^g \sin^2 \omega \quad (38')$$

Moment odśrodkowy względem osi $O\xi$ i $O\eta$ obliczamy ze wzoru:

$$J_{\xi\eta} = \int_A \xi \eta dA \quad (39)$$

który wobec zależności, jaka istnieje między współrzędnymi ξ i η a współrzędnymi x i y otrzymuje postać następującą:

$$J_{\xi\eta} = \int_A (y \cos \omega - x \sin \omega) \cdot (x \cos \omega + y \sin \omega) dA =$$

$$\begin{aligned}
 &= \sin \omega \cos \omega \int_A (y^2 - x^2) dA + (\cos^2 \omega - \sin^2 \omega) \int_A x y dA = \\
 &= (J_x - J_y) \frac{\sin 2\omega}{2} + J_{xy} \cos 2\omega \quad (40)
 \end{aligned}$$

Obliczamy kąt ω_g , przy którym osie $O\xi$ i $O\eta$ byłyby osiami głównymi (przy początku współrzędnych w punkcie O). W tym celu ustawiamy równanie:

$$J_{\xi\eta} = \int_A \xi\eta dA = 0 \quad (41)$$

Równaniu temu zapomocą wzoru (40) nadajemy następującą postać:

$$\operatorname{tg} 2\omega_g = \frac{2 J_{xy}}{J_y - J_x} \quad (42)$$

Ze wzoru (42) wyznaczamy dwie wartości kąta ω_g , które będą oznaczać nachylenia głównych osi $O\xi$ i $O\eta$ względem osi OX . Osie główne będziemy przeważnie oznaczali przez OX^g i OY^g (o ile w grę będą wchodziły i inne osie). Jeżeli jakieś osie $O'\xi$ i $O'\eta$ nie mają wspólnego początku współrzędnych z osiami OX i OY , wówczas dla ustalenia zależności między momentami bezwładności względem tych osi J'_{ξ} , J'_{η} a momentami bezwładności J_x i J_y korzystamy najpierw ze wzorów (37) i (37') dla osi OX i OY oraz dla osi $O\xi$ i $O\eta$, równoległych do osi $O'\xi$ i $O'\eta$ i przechodzących przez punkt O , poczem uciekamy się (wzór 25) do zależności między momentami bezwładności, odpowiadającymi osiom do siebie równoległym t. j. osiom $O'\xi$ i $O\xi$ oraz $O'\eta$ i $O\eta$.

5. Elipsa bezwładności i koło Mohr'a.

Zależność, istniejąca między momentem bezwładności J_{ξ} danego pola względem osi $O\xi$, nachylonej pod kątem ω względem osi głównej OX^g , a momentami bezwładności J_x^g i J_y^g tegoż pola względem osi głównych może być przedstawiona zapomocą wykresu, zwanego elipsą bezwładności.

W tym celu wprowadzamy tu pojęcie promienia bezwładności, które określamy wzorem:

$$r_{\xi} = \sqrt{\frac{J_{\xi}}{A}}, \text{ czyli że: } J_{\xi} = r_{\xi}^2 \cdot A \quad (43)$$